

133 DE ANI DE LA UNIREA PRINCIPATELOR

Alexandru Ioan Cuza și Dobrogea

TUDOR MATEESCU

Marile evenimente istorice petrecute în teritoriile românești de la stînga Dunării au avut, credem, totdeauna răsunet și în provincia de la Marea cea mare a lui Mircea cel Bătrîn. Sînt semnificative, în acest sens, ecourile revoluției române de la 1848¹, relevate pregnant de Ion Ionescu de la Brad cu prilejul călătoriei de studii pe care a întreprins-o în Dobrogea în anul 1850. Printre altele, reputatul agronom consemnează faptul că Petru Melcu, ciorbagiul satului Turcoaia de lîngă Măcin, îi declarase „dorința sa de a vedea pe toți românii uniți”².

În ceea ce privește legăturile lui Alexandru Cuza cu Dobrogea, acestea datează dinainte de alegerea sa ca domn al celor două Principate. Socotim că nu este de prisos să arătăm, mai întîi, că, înainte de 1850 cu cîțiva ani, „coconu Ion Cuza, moșierul satului Fichitești”, își dusese turma de oi și cireada de vaci la păscut în Dobrogea, sub paza a 13 păstori³. Este vorba, credem, de vărul viitorului domn, participant și el la revoluția de la 1848⁴. Este cunoscut apoi faptul că printre revoluționarii moldoveni arestați de Mihail Sturdza în martie 1848 și predați aianului de la Măcin s-a aflat și Alexandru Cuza⁵. El figurează, de asemenea, printre cei care reușesc să scape și să se refugieze la viceconsulul englez de la Brăila⁶.

După unire, interesul arătat de către Alexandru Ioan Cuza Dobrogei este atestat mai întîi de înființarea, în anul 1860, a unei reprezentanțe a Principatelor Unite la Tulcea, „pentru înlesnirea circulației românilor și înflorirea comerțului”⁷. Într-o adresă către Prefectura județului Covurlui, Constantin Stoianovici, preciza că fusese numit „vechil aghent... în orașul acesta, cu comanda și peste Sulina, încuviințindu-să postul acesta încă și după cerirea mai multor supuși” ai țării, „pentru înlesnirea în contra chezășuirei ce li sã cerea mai înainte de la stăpînirea locală de aici, iar mai ales și

¹ Tudor Mateescu, *Ecouri în Dobrogea ale revoluției române de la 1848*, în „Studia et acta Musei Nicolae Bălcescu”, vol. VI—VII, Bălcești pe Topolog, 1979, p. 259—265.

² Victor Slăvescu, *Correspondența între Ion Ionescu de la Brad și Ion Ghica, 1846—1874*, București, 1943, p. 98.

³ Arh. St. Buc., fond Comitetul Carantinelor, dosar 1396/1850, f. 176.

⁴ Dumitru Ivănescu, *Date noi despre Alexandru Ioan Cuza înainte de domnie*, în „Danubius”, vol. VI—VII, Galați, 1972—1973, p. 117.

⁵ *Anul 1848 în Principatele Române*, vol. I, București, 1902, p. 81, 187, 200, 237, 255, 259, 260, 299—300 etc.; *Documente privitoare la anul revoluționar 1848 în Moldova*, București, 1960, p. 141, 150, 159, 178.

⁶ Dumitru Ivănescu, *op. cit.*, p. 115—116.

⁷ Arhiva M.A.E., vol. 298, f. 3.

spre înaintarea comerțului și navigației noastre''⁸. El întreprinde într-adevăr numeroase acțiuni în sprijinul unor cetățeni români aflați la Tulcea⁹. După cum rezultă din mai multe documente, au fost făcute intervenții și în favoarea Schitului Poiana Mărului din județul Râmnicu Sărat care deținea, din anul 1786, o importantă pescărie în Delta Dunării și care avusese unele încurcături în ceea ce privește dreptul de proprietate asupra acesteia¹⁰.

Un interes deosebit a fost arătat și liniei ferate Cernavoda-Constanța, prima din Imperiul otoman, construită de o companie engleză. La inaugurarea acesteia, în ziua de 4 octombrie 1860, au participat, din partea guvernului de la București, ministrul de externe Ioan I. Filipescu, deputatul Scarlat Grigore Ghică și economistul Dionisie Pop Marțian¹¹. Această cale ferată a stimulat comerțul exterior al Principatelor Unite și îndeosebi exportul cerealelor. Pe la 1864 se exportau prin portul Constanța aproximativ două milioane de kilograme de grâu, provenit, desigur, în majoritate, de la stînga Dunării¹². Mari cantități de grâu din România, așa cum avea prilejul să vadă, în 1866, la scurt timp după abdicarea lui Cuza, scriitorul rus Grigori Danilevski, se încărcau la Cernavoda în vagoane, pentru a fi transportate la portul de la Marea Neagră¹³.

Merită, de asemenea, evidențiată cererea adresată Guvernului României, la 28 februarie 1865, de către românii din Silistra, prin care solicitau să li se trimită cărțile necesare școlii din acest oraș, înființată în 1847¹⁴, „precum table, hărți geografice și altele, acele ce trebuiesc la patru clase primare, pe care deși le-am afla la librării, n-avem mijloace a le cumpăra”. Documentul, necunoscut pînă acum, este semnat de un număr de 40 de români silistreni, în frunte cu învățătorul Costache Petrescu și poartă, de asemenea, semnătura și sigiliul mitropolitului Dionisie al Dîrstorului¹⁵. Este prima intervenție pe lângă autoritățile de la București pentru ajutorarea școlii românești de la Silistra, celelalte, socotite pînă acum ca inițiale, fiind ulterioare¹⁶. Hotărîrea luată era ca Ministerul de Interne să trimită „gratuit din cărțile dedactice ce are spre vînzare”¹⁷.

Este de remarcat, de asemenea, prezența personală a lui Alexandru Ioan Cuza în Dobrogea. În 1864, în drum spre Constantinopol, el sosește, la 26 mai, la Cernavoda, unde este întâmpinat, cu toate onorurile, de generalii Salih Pașa, șeful Statului Major și Nusret Pașa, directorul imigrației

⁸ Ibidem, f. 4.

⁹ Ibidem, f. 40, 41, 47, 60, 61, 63, 145–146, 147, 148, 149.

¹⁰ Tudor Mateescu, *Pescăria din Delta Dunării a Schitului Poiana Mărului*, în „Glasul bisericii”, XLVIII (1989), nr. 2–3, p. 217–219.

¹¹ Dumitru P. Ionescu, *Construirea și răscumpărarea liniei ferate Constanța–Cernavoda*, în „Anuarul Institutului de istorie și arheologie «A. D. Xenopol»”, XXV, Iași, 1988, nr. 2, p. 209.

¹² Al. P. Arbore, *Noi informațiuni etnografice și statistice asupra Dobrogei și a regiunilor b asarabene învecinate Dunărei*, în „Analele Dobrogei”, XI (1930), p. 84.

¹³ Gheorghe G. Bezviconi, *Căldători ruși în Moldova și Muntenia*, București, 1947, p. 407.

¹⁴ Ioan N. Roman, *Pagini din istoria culturii românești în Dobrogea înainte de 1877*, în „Analele Dobrogei”, I (1920), nr. 3, p. 363.

¹⁵ Arh. St. Buc., fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 1596/1865, p. 3–4.

¹⁶ Tudor Mateescu, *Documente privind istoria Dobrogei (1830–1877)*, București, 1975, p. 266–268.

¹⁷ Arh. St. Buc., fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 1596/1865, f. 1.

cerchezilor în Dobrogea. A doua zi s-a suit într-un tren expres care l-a dus, pe linie ferată, pînă la Constanța, iar de acolo și-a continuat călătoria, pe mare. La întoarcere, în ziua de 6 iunie, a urmat același drum, iar de la Cernavoda i s-a pus la dispoziție un vas de război otoman, cu care a mers pînă la Giurgiu¹⁸.

Din cele arătate reiese că Dobrogea nu a fost străină preocupărilor domnitorului Cuza. Interesul manifestat față de acest stătăvechi pămînt românesc, pe care-l întîlnim și la succesorul său, prefigurează revenirea Dobrogei la vatra străbună, un nou pas pe calea mării uniri ce avea să vină.

¹⁸ Mih. Drăghicescu, *Istoricul principatelor pînă pe Dunăre de la gura Tisei pînă la mare și pe coastele mării de la Varna la Odesa*, București, 1943, p. 298.